TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20787
Tarih : 23.10.2026

52052

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın ***Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği bakanı Murat KURUM*** tarafından Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Gülderen VARLI
Van Milletvekili

Türkiye başta deprem olmak üzere, sel, heyelan ve taşkın gibi riskli afetlerin sıkça yaşandığı bir ülkedir. Ancak denetimsiz kentleşme ve bilimsellikten uzak imar politikaları nedeniyle afet riskleri felaketlere dönüşerek can kayıplarına ve büyük maddi zararlara neden olmaktadır. İstanbul ve diğer illerde yakın zamanda yaşanan sel ve taşkınlar da kentlerin altyapı, planlama ve afet yönetimi bakımından güvenli hâle getirilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Ayrıca, ihmal edilen ve gözden kaçırılan denetim eksikliklerini de ortaya çıkarmıştır.

23 Ekim ve 9 Kasım 2011 tarihlerinde meydana gelen Van merkezli depremlerde 644 kişi yaşamını yitirmiş, 1.966 yaralanmıştır. Yaşanan bu depremin üzerinden 15 yıl geçmiş olmasına rağmen Van'ın ilk girişinden tüm ilçelerine kadar kentin düzensiz mimarisi göze çarpmaktadır. Kentlerin yapı güvenliği, plansız kentleşme, afet toplanma alanları ve kamusal denetim konularındaki sorunlar, afetlere hazırlık çalışmalarının yeterliliğine ilişkin soru işaretleri doğurmaktadır. Kentte yaşayan halkın yapı güvenliği tedirginliği devam etmektedir.

Dün olduğu gibi bugün hala Van'ın en temel sorunları arasında deprem ve yapı sorunu gelmektedir. Çünkü Yıllardır uygulanan kayyım sistemi, halkın kendi kentinin yönetiminde söz sahibi olma ve seçtiği temsilcileri denetleme hakkını elinden almıştır. Van, halkın ihtiyaçları ve kentin geleceği gözetilmeden kaderine terk edilmiş; rant odaklı politikalar ve belirli kişi ve çevrelerin çıkarlarına hizmet eden bir kent hâline getirilmiştir. Bilimsel ilkelerden uzak imar uygulamaları, kamu yararı gözetilmeyen yapılaşma kararları ve çarpık kentleşme düzeni devam ettirilmektedir. Yapılan imar planlamalarında toplanma alanlarının göz ardı edilmesi, yerel kurumlar ve ilgili meslek disiplinleri ile iletişim ve iş birliğinin kurulmaması halkın can güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir. Nitekim benzer durumlar, 6 Şubat 2023 Maraş merkezli depremler ve her yıl yoğun yağış alan bölgelerde yaşanan yıkıcı sel ve toprak kaymalarında da belirgin biçimde görülmektedir.

Yapıların, kentlerin ve altyapı sistemlerinin afete dirençli hâle getirilmesi; mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ilkelerinin karar süreçlerinde belirleyici olmasına ve nitelikli kamusal denetim mekanizmalarının kurulmasına bağlıdır. Ancak mevcut sistemde yapı denetiminin ticari kaygılar doğrultusunda yürütülmesi, piyasa koşullarının baskısı altında kalması ve belirli şirketlerin tekelinde yoğunlaşması, kentin yararını gözetmeyen uygulamalara zemin hazırlamakta ve yapı üretim sürecinin güvenilirliğini esaslı biçimde zedelemektedir. Yaşam hakkını esas alan, kamusal yararı öne çıkaran ve ilgili tüm meslek odalarıyla ortaklaşa yürütülen bir yönetim anlayışının egemen kılınması ülkenin tamamı için acil bir zorunluluktur.

Bu bağlamda;

1. Van genelinde 2011 depremlerinden bu yana kaç binanın yapı stoku ve risk analizi çıkarılmıştır? Van genelinde riskli yapı stoku tespit edilmiş midir? Ağır riskli olduğu halde halen kullanılan konut ve kamu binası sayısı kaçtır? Kaç yapı için güçlendirme veya yıkım kararı alınmıştır?
2. Van ili ve ilçelerinde afet ve acil durumlar için belirlenmiş, imar planlarına işlenmiş güncel acil toplanma alanı sayısı kaçtır? Bu alanların ilçe/mahalle bazlı dağılımı ve toplam metrekare büyüklükleri ne kadardır? Van'da imar planları ve afet toplanma alanları, nüfus artışı ve güncel afet riskleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş midir?
3. Van'da yürütülen imar, kentsel dönüşüm ve altyapı projelerinde TMMOB'a bağlı İnşaat Mühendisleri, Mimarlar ve Şehir Plancıları Odaları gibi sivil ve mesleki kurumlardan resmi görüş alınmakta mıdır?
4. Yapı denetim sistemini ticari ilişkilerin ve serbest piyasa rekabetinin baskısından çıkarıp bağımsız ve yetkin bir kamusal denetim yapısına kavuşturmak amacıyla bakanlığınızca yürütülen yasal bir çalışma var mıdır?
5. İstanbul başta olmak üzere sel ve taşkın riski taşıyan kentlerde yapılaşma, altyapı ve yağmur suyu drenaj sistemlerine ilişkin hangi önlemler alınmıştır? Afet risklerini azaltmaya yönelik önlemler alınmışsa, bu önlemlere rağmen can ve mal kayıplarının yaşanmasının nedenleri nelerdir?
6. Yaşanan afetlerde can ve mal kayıplarına asıl neden olan; şiddetli yağışlar, depremler ve heyelanlar mı, yoksa gerekli denetimleri yapmayan, ağaçları kesen, dere yataklarının önünü kapatan ve bilimsel şehircilik ilkelerini göz ardı eden yönetim anlayışı mıdır? Bu kayıpların önlenememesinin sorumluluğunu Bakanlığınız üstlenmekte midir?

7. Deprem, sel ve heyelan riski taşıyan bölgelerde riskli yapılar, fay hatları, dere yatakları, taşkın alanları ve yapılaşmaya açılan riskli bölgeler için en son ne zaman inceleme yapılmıştır? Bu incelemeler sonucunda il bazında hangi önlemler alınmış ve hangi somut adımlar atılmıştır?
8. Afet risklerine karşı merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki koordinasyonu güçlendirmek amacıyla hangi çalışmalar yürütülmektedir?
9. Riskli yapıların tespiti, yapı denetimi ve mühendislik hizmetlerinin niteliğinin artırılması için hangi yasal ve idari düzenlemeler yapılmıştır?
10. Afet riskleri, tahliye güzergâhları ve toplanma alanları konusunda halkı bilgilendirmeye yönelik yapılan çalışmalar nelerdir?
11. Van ve İstanbul başta olmak üzere yüksek afet riski taşıyan kentlerde, belirlenen önlemlerin uygulanmasına ilişkin kamuoyuna açık, takvime bağlanmış bir eylem planı bulunmakta mıdır?